

אות היא אפילו כשהכל נעלם

ביני ובין בני ישראל אות הוא לעלם (שמות לא. לעלם כתיב חסר וא"ו, רמז למה שאמרו בגמרא יצא טו) שהשבת ניתנה להם בצנעה, היינו נשמה זורה לא אודעינהו. ביני ובין בני ישראל אות היא עלם, גם בזמן הגלות שאין ביהמ"ק קיים, ולא כהן דול ולא נביא, והכל נעלם מאתנו, בכל זאת השבת עידה עלינו שלא כן הוא, כי קדושתו יתברך רק תוכנו. (תורה אוה, מבעל התניא - פרשת כי תשא)

השראת השכינה כמו בביהמ"ק

יש לתת עצה היעוצה לשמור שבת כהלכתו, הי"ז וכלו לזכות להשראת השכינה כביכול, כי היא ענין מקדש, שהוא ג"כ מעין עוה"ב. והוא שרימזה לנו התורה (שמות לא. טו) א"ת השבת ל'דורותם ר"ת אה"ל, היינו שהוא ג"כ בחינת אוהל ומשכן. והוא טאמר 'לדורותם' לשון דירה, שהוא בחינת דירת המקדש, שעי"ז ישכון השם בתוכנו.

וזה שמרומנו גם כן 'לדורותם ברית עולם', היינו אמצעות השבת ידור ביניהם האדון ברוך הוא, שהוא ברית של העולם, שהוא המשפיע האמיתי לכללות העולם. והוא שמסיים אח"כ 'אות הוא עולם' גם כן ר"ת אה"ל, היינו זה אות היא לעולם לי הפסק, אפילו בזמן שאין מקדש, מכל מקום זאת לא בטלה והוא מקדש, והבן.

(דגל מחנה אפרים - פרשת כי תשא ד"ה ושמרו) מעין קדושת בית המקדש

ונראה שבאמת מקבילים כל פרטי בנין המקדש ליו לשבת קודש, וכדלהלן: הלי"ט מלאכות של זבת, ולמדות מבנין המשכן, נרות שבת, מקבילות מנורה, לחם משנה, כנגד לחם הפנים שעל השולחן. סעודות של שבת, אכילת קדשים, זמירות שבת, יצאת הלויים, בגדי שבת, בגדי כהונה, היצאה לכבוד זבת, היצאת ידים ורגלים של הכהנים.

האזינה הנעימה בבית של שבת קודש, הריח הנעים של הקטורת, התורה שלומדים בשבת, הארון בברית עם הלוחות וספר התורה, ובמרכזו של כל מערכת הנפלאה הזו של קדושה, יש את הכרובים זבתון קודש הקדשים שהשכינה יוצאת מביניהם, אשר הם מקבילים לרגשות המיוחדים של שלום וקיימים בין בני הזוג בשבת.

(עי' שבת מלכתא - ח"ג פ"ז אות ג)

א"צ להתאבל על החורבן

הגם שאמרו הו"ל (תענית ל) כל המתאבל על דושלים זוכה ורואה בשמחתה, מכל מקום בשבת הוא פטור מלהתאבל על חורבן הבית, כי עיקר מעלת ביהמ"ק שיהיה השכינה שורה בישראל, וביום שבת גם עתה בזמן הגלות, השכינה שורה בתוכנו. (תפארת שלמה - פרשת מסעי ד"ה והתאייטם)

יותר מבזמן הבית המקדש

מבואר בכתבי האר"י ז"ל, כי גם בזמן הזה, אע"פ שבית המקדש הוא חרב ואין עבודה ואין קרבן, טעם מקום בשבת הנה נעשים כל היחודים ממילא בהעלאת העולמות, כמו קודם פגם אדם הראשון נמצא כי בשבת קודש אין חסר כלום אשר אהרן בגלות, אך הכל יפה בעתו וכו'.

ועוד נעלה השבת בהגלות יותר, אחרי כי כל יום השבוע אין היחוד כתיקונו, לכן בשבת הוא יותר שאת מבזמן שבית המקדש היה קיים, והוא בשלימות האהבה יותר.

(תפארת שלמה - פרשת בחקותי ד"ה אז תרבה)

אין תרצה הארץ את שבתותיה וגו' כפי בחוקותי (ויקרא כו. לד). הנראה לפרש כוונת הכתוב להורות גדול מעלת יום השבת בזמן הגלות כשכא יום השבת יש שמחה לפני השי" ב"ה יותר מבזמן שבהמ"ק הי' קיים. משום דבשבת קודש נעשה היחוד למעלה גם בזמן הגלות כי הוא קביעא וקיימא ובימי החול כביכול גם הקב"ה בגלות ע"ד (תהלים צא. טו) עמו אנכי בצרה א"כ כשכא יום ש"ק יש לו להשי" שמחה גדולה שנעשה היחוד ויוצא מהגלות. אבל בזמן שבהמ"ק הי' קיים הי' היחוד נעשה גם בחול אלא בשבת הי' היחוד גדול במעלה יותר א"כ לא הי' שמחה להשי" כל כך.

וה"פ אז בזמן הגלות תרצה הארץ את שבתותיה הם השוכתים המה לרצון לפני הקב"ה בשמחה גדולה. כמ"ש (כתפילת שבי"ק) רב לך שבת בעמק הבכא. ימי המצרים בין י"ז בתמוז לת"ב המה עמק הבכא ואז רב לך שבת יום השבת קודש בימי המצרים הוא יותר גדול מכל ימות השנה. מפני שבימי החול גדול הצער לכן בש"ק נחרבה השמחה למעלה כמ"ש (שם) ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו. הגם שבנ"י המה בצער אבל להשי" אין לו בש"ק שום צער כלל. נמצא העולה מזה ללמוד שיהי' כאו"א מבנ"י ביום השבת בשמחה כי עיקר הצער של בנ"א צריך להיות על גלות השכינה שהוא בחול עמנו בגלות. אך בש"ק שיש לשכינה הקדושה ג"כ שמחה. ממילא אף אנו יש לנו לשמח ביום ש"ק כי בזה אנו גורמים למעלה שמחה יותר להשי" ב"ה אם אנו בשמחה:

השבתים מאירים יותר מבזמן הבית

הרב הצדיק מו"ה אר"י ליבוט מלאנצוט זצ"ל פי' כל ימי השמה תשבת את אשר לא שבתה בשבתותיכם בשבתכם עליה' (ויקרא כו. לה). ר"ל שיהיה להם בגלות שבתים מאירים, אשר לא היה להם בימי הבית, עכ"ד הקדושים, והוא מובי' עם הנ"ל כיתרון האור מן החושך דייקא.

(אמרו יוסף - פרשת מסעי ד"ה נתתי)

זכות השבת נגאלו ממצרים

א"ת יעקב אי"ש (שמות א. א). סופי תיבות שבת, נגאלו לך בשביל שבת ומילה ששמו מצרים נגאלה. (בעל הטורים ופענח חזק - שמות א. א)

א"ת יעקב אי"ש (שמות א. א). סופי תיבות שבת, שזכות שמירת שבת ידה שכינה עם אבותינו למצרים, כדי שבשביבה יזכו לגאולה, אמן כיה. (תיקוני שבת, ל"א ברכים - דבס בסוף קיצור ראשית תפארת)

עליו יתקיימו כל הברכות

ואלה שמות בני' הבאים מצרימה (שמות א. א) פירש קר, מי הם הנקראים ישראל, הבאים ממצרים. ביה"ק א"ת ה' מ'קדש ה'שבת, ופירש, מי שהוא שומר שבת כהלכתו, ומודה ומשבח להשי"ת על שקדש את השבת, הוא נקרא בשם ישראל מצרימ"ה, הוא אותיות המצרים, היינו שמשמר את השבת אף בעת שהוא בין המצרים, וצ"ל על עסקי פרנסתו, ויש לו מצרים גדולים ונסיונות לחלל ח"ו השבת, ואע"כ הוא עומד בנסיון ושומר השבת, ומשבח להשי"ת המקדש השבת, זה הנקרא בשם ישראל, ועליהם יקיימו כל השירות והברכות. (גדולת מרדכי - דף כב ע"ב ד"ה כתב)

עיקר הגאולה נעשה בשבת

זכות השבת ישראל גאלים, כמו שהמציא ידע"ה במצרים בעצתו אל פרעה לאמר, אפשר פועל עובד במלאכה תמיד, ונתן להם מנוחה יום אחד בשבוע, והוא השבת כמבואר במדרש, וזכות מרע"ה היה, כי בזכות השבת אשר הם שומרים, יהיו נגאלין, וכן היום עיקר הגאולה היא נעשה בשבת, כמו שאומרים בזמירות שבת קודש, 'אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל, ביום השבת שישו ושמחו'. (תפארת שלמה - פרשת תולדות ד"ה וישבת עמו)

כמו שנחו ישראל במצרים

תוס' פרק ערבי פסחים (ק"ה ד"ה למען) כתבו, 'פך בא"ת ב"ש וג"ל, שהם ל"ט מלאכות שעבדו במצרים, וע"כ נצטוונו לנוח בשבת מל"ט מלאכות. וז"ל דהיינו נגד מה שהפליא בחסדו שכל שבת, נחו במצרים מל"ט מלאכות.

(חת"ס, מהדורת הגר"נ שטון - פ' וארא ד"ה ולא שמעו)

נחלה בלא מצרים

אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי, כל המענג את השבת, ונותנין לו נחלה בלא מצרים (כלומה, אין לה קץ. רש"י). שנאמר (ישעיה נה. יז), אז תתענג על ה' וגו' והאכלתיך נחלה יעקב אביך וגו', לא כאברהם, שכתוב בו (בראשית יז. יז), קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה, ולא כיצחק, שכתוב בו (שם כו. ג), כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל, אלא כיעקב, שכתוב בו (שם נה. יז), ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה.

הגאולה בזכות שבת

אמר רבי חייא בר אבא, טוב מלא כף נחת' (קהלת י. יז) זה יום השבת, 'ממלא הפנים עמל' (שם) אלו ששת ימי המעשה וכו', תדע לך שכן אין ישראל נגאלין, אלא בזכות שבת, שנאמר (ישעיה ל. טו) בשובה ונחת תושעון'. (ויקרא רבה - ג. א)

אין דינא דבר מצרא במתנה

פעם אחת כשהיה רבינו הרה"ק רבי ישראל צבי הלוי מקאסאן זצ"ל בעל אור מלא שובת שבת בין ימים, בעיר אחת, בליל שבת אחר עריכת השולחן, יצאו אנ"ש החסידים שבאו לחסות בצל קדושתו ידוה כנהוג. הרב מרא דאתרא שאל לרבינו, היתכן, בימי בין המצרים לרקוד. השיב לו רבינו בדרך ה' הלא שבת היא מתנה (ביצה טו), ובמתנה ליכא דבר מצרא. (הליכות קודש - עמוד גס)